

...girls for ourselves. We will live with you as brothers and partners.

17 "If you will consent to live with us, to be one family, on this (condition): by all our males being circumcised, just as they are circumcised."

18 Chamor and Shechem, Chamor's son, were pleased with their words. 19 The young man did not delay carrying out the matter, because he desired Ya'akov's daughter. He was the most honored of all his father's household.

20 Chamor and his son Shechem came to the gate of their city, and they spoke to the people of their city, saying, 21 "These men are peaceful (and sincere) with us. They're going to live in the land and do business in it. The land is clearly spacious enough for them (so there's nothing to lose). We'll take their daughters for ourselves as wives, and we'll give them our daughters."

22 "But the men will only agree to live with us, to be one family, on this (condition): by all our males being circumcised, just as they are circumcised."

23 "Then, won't all their flocks, their property, and all their cattle be ours? Let's consent to them, and (then) they will live with us."

24 All the residents of his city listened to Chamor and his son Shechem, and every male that lived in his city became circumcised.

25 And then, on the third day when they were in pain, Ya'akov's two sons Shimon and Levi, Dinah's brothers, took each man a sword. They came to the city confidently (since they knew the people were weak), and they killed every male.

CLASSIC QUESTIONS

● How were Shimon and Levi justified in killing all the men of Shechem? (v. 25)

RAMBAN: One of the seven Noachide Laws, binding on all non-Jews, is to establish a justice system. Since the people of Shechem failed to judge Shechem for his crime against Dinah, all the people of Shechem were collectively liable for the death penalty for failing to uphold justice (Hilchos Melachim 9:14).

RAMBAN: Establishing a justice system is a positive command, but there is no prohibition punishable by death against failing to uphold justice, as Rambam argues. Rather, the people of Shechem were already liable for the death penalty, even before the incident with Dinah, since they were idol worshippers in any case. Thus, after Dinah's abduction, Shimon and Levi sought revenge based on the people of Shechem's prior sins (comment to v. 13). [continued on p. 242]

TORAS MENACHEM

attracting "the girls of the land" and bringing them to the ways of righteousness.

DINAH'S WISH (PARTIALLY) GRANTED

Of course, Dinah's plan ended in tragedy, as she was abducted by Shechem (though this was through no fault of her own, since it was a punishment for Ya'akov, as explained above.)

Nevertheless, it could be argued that Dinah's desire to bring the local people closer to Judaism was partially fulfilled as a result of the incident. For, when Ya'akov's family encouraged the people of Shechem to circumcise themselves, this actually represented a process of conversion to Judaism. And, even though only the men underwent circumcision, it follows that the women would have converted too, as Ya'akov's sons stressed, "if you will be like us, to have all your males circumcised. Then we will give you our daughters, and we will take your daughters for ourselves" (v. 15-16).

Thus, despite the fact that the men of Shechem were ultimately liable for the death penalty (see "Classic Questions" to v. 25), nevertheless, Dinah's saintly desire to bring the people closer to Judaism did reach partial fruition, since all the people of the town ended up converting because of her. For, even though the men were killed, the women were not - as the verse states, "They captured and plundered all their wealth, all their infants, their wives and everything they had..." (v. 28).

can presume that these women actually became part of Ya'akov's household.

Thus, in the final analysis, Dinah's well meaning attempt to bring the "daughters of the Land" closer to Judaism, was ultimately fulfilled, at least in part.

(Based on Likutei Sichot vol. 33, p. 156f, see also Sparks of Chochmas to 29:17)

The Last Word

From Dinah's conduct we can learn that those Jewish women who are blessed with a God-given ability to influence others positively, should make sure to use their talents productively outside the home as well. Of course, a Jewish woman must always maintain an air of modesty, and even when she is outside the home it should be recognizable in her actions that, "the entire glory of the king's daughter is within" (Psalms. 45:14). Nevertheless, while retaining the utmost guard in all matters of modesty, it is crucial that Jewish women who are capable of bringing others closer to Judaism, spend time outside the home, utilizing their God-given talents for the sake of Heaven.

(Based on Likutei Sichot vol. 33, p. 156f)

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page.

Handwritten notes in Hebrew and English at the top of the page.

וישלה פרי פ סי א רבה

מסורת המדרש

גריכין אנו להתזיק טובה לאוהב עי איכר פתיחתא יי. שם פיגיה.

Main Hebrew text starting with 'בית המלך האזינו כי לכם המשפט'.

לה נ פמה פהני פהון עקר צניט אמר ל. ט לפינו

לידסו לאמו שלפי האם מפיי שאין בשיא ידוע "ל" (א): בני ב ביוהר מפיי ואתה "הנו —

Handwritten notes below the main text, including a large arrow pointing down.

Detailed commentary or translation of the main text.

התורה
פרשת ויקרא

ליוסי מהו — המשמע ממה — דכתיב — שכחוב: "הנה כל המושל עליך ימשול
לאתר: כאמה בתה" (הוא הכתוב המוזכר בתחילת הפרשה, שכעבורו הובא כל הסיפור הזה)
שלפי פשוטו, בא הנביא לאמר לישראל: "כל הממשיל משלים, ימשיל עליך משל ויאמר: "כמעשה
האם — מעשה הבת". כמעשה עמי כנען שישבו בארץ מלפנים, כן מעשה ישראל שבאו בה אחריהם,
(עפ"י מצוי"ד שם), אבל אין החתי והאמורי האמורים שם כפרק, כפסוק שלאחריו, אמה של ישראל,
שאין ישראל באים מכנען, אם כן מה אתה דורש בזה? א"ל: "כבת, בן אמה", "כדור, בן
נשיא", "כמזבח, בן כהניו" — יושרה של הבת תלוי ביושר האם, וביושרו של הנשיא, תלוי
יושר הדור, ויושרם של הכהנים תלוי לשם מי הוא המזבח, וכאשר — הכא אמרי — כאן אומרים:
"לפום גנתא, גננא" — לפי הגינה, הגנן. גנן חשוב בגינת כשמים, וגנן הדיוט בגינת ירק וזל,
(או: לפי השיכותה של הכלה, כן הוא יופי חופתה" גינתא — גברת, גננא — חופה), וכלומר: מעשה
בני בית הנשיא ויושרם, תלוי ביושר הנשיא עצמו, והיה בדיבורים אלו כדי לעורר את הקפדת הנשיא
ביותר, שהרי הוא נפגע בכך, אמר לו ריש לקיש — ליוסי: "עד כדון לא חסילית מן
מפיוסיה על הדא, ואתה מייתי לן אוחריו" — עד עתה לא גמרתי מלפייס על זאת הראשונה,
ואתה מביא עלינו עוד אחרת?! אמור לנו — עקרו של דבר — כמשמעות הכתוב האמור —
"הנה כל המושל" — מהו? א"ל — יוסי, לנשיא: לית תורתא ענישא, עד דברתה בעיטא
— אין פרה נגחנית, הנענשת בכית דין על מעשיה, שלא תהא גם כחה בעטנית, וכן — לית אתתא
זניא, עד דברתא זניא — אין אשה זונה שלא תהא בתה זונה, וכלומר: שממעשה הבנות אנו
עומדים על אופי האמהות, א"ל — רבינו הנשיא וריש לקיש, ליוסף: אם כן, לאה אמנו זונה
היתה — שדינה בתה נכשלה בזנות? אמר להם: "למי שכתוב" (וליש כא), "ותצא לאה לקראתו
ותאמר, אני הבא" — יצאה לקראת יעקב התוצה בתכינת ביאה אליה, ואף "שצא היתה כוננתה אלא
לשם שמים — להעמיד שבטים" (מעיל עב, ה, עיי"ש), מכל מקום, מפני כי — יצאת מקושטת לפניו
כזונה — שהיא יוצאת לחוץ, ויש כמעשה לאה משום מעשה דומה לכיעור, (ועיי' דביר, ו, יא), לפיכך
— אמר הכתיב כאן: "ותצא דינה בת לאה" — ייחס את דינה אל לאה אנה כמעשה כשלקו זה,
כדי להזכיר מעשה יוצאת לאה, ולומר "מה לאה יצאנית, אף זו יצאנית" (תנחו' וישלח, ז) — שמעשה
דינה בא כעבור פגמה של לאה בשלימות הצניעות.

ליוסי מהו — המשמע ממה — דכתיב — שכחוב: "הנה כל המושל עליך ימשול
לאתר: כאמה בתה" (הוא הכתוב המוזכר בתחילת הפרשה, שכעבורו הובא כל הסיפור הזה)
שלפי פשוטו, בא הנביא לאמר לישראל: "כל הממשיל משלים, ימשיל עליך משל ויאמר: "כמעשה
האם — מעשה הבת". כמעשה עמי כנען שישבו בארץ מלפנים, כן מעשה ישראל שבאו בה אחריהם,
(עפ"י מצוי"ד שם), אבל אין החתי והאמורי האמורים שם כפרק, כפסוק שלאחריו, אמה של ישראל,
שאין ישראל באים מכנען, אם כן מה אתה דורש בזה? א"ל: "כבת, בן אמה", "כדור, בן
נשיא", "כמזבח, בן כהניו" — יושרה של הבת תלוי ביושר האם, וביושרו של הנשיא, תלוי
יושר הדור, ויושרם של הכהנים תלוי לשם מי הוא המזבח, וכאשר — הכא אמרי — כאן אומרים:
"לפום גנתא, גננא" — לפי הגינה, הגנן. גנן חשוב בגינת כשמים, וגנן הדיוט בגינת ירק וזל,
(או: לפי השיכותה של הכלה, כן הוא יופי חופתה" גינתא — גברת, גננא — חופה), וכלומר: מעשה
בני בית הנשיא ויושרם, תלוי ביושר הנשיא עצמו, והיה בדיבורים אלו כדי לעורר את הקפדת הנשיא
ביותר, שהרי הוא נפגע בכך, אמר לו ריש לקיש — ליוסי: "עד כדון לא חסילית מן
מפיוסיה על הדא, ואתה מייתי לן אוחריו" — עד עתה לא גמרתי מלפייס על זאת הראשונה,
ואתה מביא עלינו עוד אחרת?! אמור לנו — עקרו של דבר — כמשמעות הכתוב האמור —
"הנה כל המושל" — מהו? א"ל — יוסי, לנשיא: לית תורתא ענישא, עד דברתה בעיטא
— אין פרה נגחנית, הנענשת בכית דין על מעשיה, שלא תהא גם כחה בעטנית, וכן — לית אתתא
זניא, עד דברתא זניא — אין אשה זונה שלא תהא בתה זונה, וכלומר: שממעשה הבנות אנו
עומדים על אופי האמהות, א"ל — רבינו הנשיא וריש לקיש, ליוסף: אם כן, לאה אמנו זונה
היתה — שדינה בתה נכשלה בזנות? אמר להם: "למי שכתוב" (וליש כא), "ותצא לאה לקראתו
ותאמר, אני הבא" — יצאה לקראת יעקב התוצה בתכינת ביאה אליה, ואף "שצא היתה כוננתה אלא
לשם שמים — להעמיד שבטים" (מעיל עב, ה, עיי"ש), מכל מקום, מפני כי — יצאת מקושטת לפניו
כזונה — שהיא יוצאת לחוץ, ויש כמעשה לאה משום מעשה דומה לכיעור, (ועיי' דביר, ו, יא), לפיכך
— אמר הכתיב כאן: "ותצא דינה בת לאה" — ייחס את דינה אל לאה אנה כמעשה כשלקו זה,
כדי להזכיר מעשה יוצאת לאה, ולומר "מה לאה יצאנית, אף זו יצאנית" (תנחו' וישלח, ז) — שמעשה
דינה בא כעבור פגמה של לאה בשלימות הצניעות.

ב. "ותצא דינה בת לאה" — עד "הכזונה יעשה את אחותנו" — בתחילה יוצאת האחות, שלא

ית
גדת
קיש
לו
שהן
להן
ואו
תא
יום
ינא
מר

ית
ים
—
הו
נו
ה
ה
—
ול
נו
ין
—
ל
—
ה
י
ס
ד
:
"
ה

מתיבין לבראה לעיל
פירוש ושינוי

לוי פתח (משלי א. כה) 'ותפרעו כל עצתי הקדא ואת דנינום
(בראשית ב. כב) 'ויבן לו בית וישב בו ויקח את אשתו ויהיו בניה
מתיבין לבראה וכו' ריש לקיש מיתי לה מהכא ויבן שם
מזבח.

ר' ברכיה בשם ר' לוי אמר לאחד שהיה בידו ליטרא
אחת של פשו וביין שגלה אותה ירד העוף וחטפה ממנו
כף ויתצא דינה בת לאה' מיד וירא אותה שכם בן חמור
ר' שמואל בר נחמן אמר שגלה בה דרועה.

שחכונת האשה היא להכשל בקל בחטא, ולכן הזכיר הכתוב כאן את לאה. לומר שזו דרכן של נשים,
וכשם שלא נכשלה ביציאה לקראת יעקב וחביעת ביאתו אליה, כן נכשלה דינה בתו, וכנדרש למעלה
(בסימן א, בסופו). וכאשר גם רבי יהושע, בשם רבי לוי — כשדרש בפרשה זו — פתח —
לדרשה, מהפסוק: "ותפרעו כל עצתי, ותוכחתי לא אביהם" — "בטלתם עצתי, ולא רציתם לקבל
תוכחתי" (מצויד שם), כך מתאונן, כביכול, הקב"ה על ברואיו, ומה היא אותה עצה של תוכחה —
הדא הוא דכתיב — זהו שאמר הכתוב בברא ה' את האשה: "ויבן ה' אלהים את הצלע...
לאשה, ולא אמר הכתוב "ויבנה", אלא — "ויבן", מלשון התבוננות, ללמד שהקב"ה — התבונן,
כביכול, מתיבין לבראה, וכו' — וכל שאר הדרשה, שדרש רבי יהושע דסכנין האמור כאן, בשם
רבי לוי, על הכתוב הזה למעלה במקומו (לעיל יח ב), לומר שלכן לא ברא הקב"ה את האשה אלא מן
המקום הצנוע ביותר שבאדם שתהיה צנועה ביותר, ולא בראה משום מקום באדם שיש בו כח מעשה
שאינו טוב, ולכן גם לא מן הרגל — כדי שלא יהיה יצאנית, ואף על פי כן — "ותצא לאה", (דכיר ו,
יא), ואף על פי כן "ותצא דינה" (לעיל יח, שם, ועיי"ש).

"ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב" — הזכיר כאן את יעקב — ריש לקיש, מייתי לה —
מביא אותה, את דרשתו שדרש למעלה (עט, ח), שמעשה דינה בא ליעקב כעונש על פגם במידה העונה,
— מהכא — מכאן, שמה שדרש שם על הכתוב: "ויבן שם מזבח" — "ויצב שם מזבח", וקרא
לעצמו "אל", ולקח לעצמו את הגדולה בטרם שנתנה לו מפי ה', ועל זה בא לו עונש מעשה דינה, נרמז
גם כאן במה שהזכיר הכתוב את יעקב במעשה זה, ואמר "אשר ילדה ליעקב" לומר שגם מעשה יעקב
גרם לכך (ועיי' במפרשים, גרסאות ודרכים אחרים בפירוש דרשה זו).

"ותצא דינה בת לאה, אשר ילדה ליעקב... וירא אותה שכם בן חמור... ויקח אותה, וישכב אותה ויענה"
— מיציאה אחת וראיה באה הדעה הזאת — רבי ברכיה, בשם ר' לוי, אמר: מיהל למה
הדבר דינה — לאהר שיהיה בידו ליטרא (יחידת משקל=480 גרם) אחת של בשר, שהיה צריך
לשמרו ולהטמינו מפני עופות הטרף, וכיון שגלה אותה ירד העוף וחטפה ממנו, כך — הוא
הנמשל: כשיעקב בא עם בתו לבין הכנענים צריך הוא לשומרה ולהטמינה רעינים, אבל — "ותצא
דינה בת לאה" — מיד: "וירא אותה שכם בן חמור" — וחטפה.

"וירא אותה" — רבי שמואל בר נחמן אמר: לא תאמר, חס ושלום, שיצאה בתו של יעקב
בלבוש חשוף, שזה גרם לעינו של שכם לעשות מעשה מראיה אחת אלא — שגלה בה — וק את
— דרועה — זרועה, בלכד, מהמלפך ולמטה, ודי בכך לכת יעקב לצוד עין הכנעני להלכד.

ו

וירא דכתיב

פתח (איוב)
היא נסבת
להשיאה
ויאה דרך

חד מאלק
בשם ר'

ן — בתך
ענה — גם
אן: "ותצא
עיניו" תחת
נקב במעשה
זרעו.

רשה זו —
למקרא) —
נני ביתו עם
ואשה,
ת את בתך
ה היא יעזבו
שם, ופתח
אותו דינה
כן כי "איוו
ז מנעת את
עשו, שהוא
— לשכם
ויאה דרך
הו שכתוב
לאה והיתה
מר שמפני

ש בפרשה
אתי —